LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

REZOLIUCIJA
DĖL VISŲ FORMŲ SUROGACIJOS PASMERKIMO

2020 m. birželio 25 d. Nr. XIII-3160
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

remdamasis Jungtinių Tautų Organizacijos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 1 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis, ir būdamas tuo įsitikinęs;

atsižvelgdamas į tai, kad Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 35 straipsnyje raginama užkirsti kelią vaikų grobimui, prekybai arba jų kontrabandai, nesvarbu, kokiems tikslams ir kokia forma;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad Jungtinių Tautų konvencijos dėl vergovės 1 straipsnyje vergovė apibrėžta kaip asmens padėtis arba būsena, kai jo atžvilgiu taikomos visos ar dalinės nuosavybės teisės;

pabrėždamas, kad Konvencijos dėl žmogaus teisių ir orumo apsaugos biologijos ir medicinos taikymo srityje (Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencija) 21 straipsnyje nurodyta, kad žmogaus kūnas neturi būti finansinės naudos šaltinis;

atsižvelgdamas į šiuos iš tarptautinių sutarčių kylančius įsipareigojimus:

– įsipareigojimą pagal Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims 6 straipsnį imtis visų reikiamų priemonių, įskaitant teisines, kad būtų nutraukta visų rūšių prekyba moterimis;

– įsipareigojimą pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją užtikrinti vaiko teisę žinoti savo biologinius tėvus ir būti jų globojamam (šios konvencijos 7 straipsnis), teisę į tapatybę, apimančią ir teisę išlaikyti biologinės šeimos ryšius (šios konvencijos 8 straipsnis), vaiko, kuris išskiriamas su vienu ar abiem tėvais, teisę nuolat su jais bendrauti (šios konvencijos 9 straipsnis) bei teisę į šeimos susijungimą (šios konvencijos 10 straipsnis);

atkreipdamas dėmesį į tai, kad Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje raginama svarstant vaiko priežiūros pakeitimo atvejus atsižvelgti į vaiko auklėjimo paveldimumą, jo etninę kilmę, religinę, kultūrinę priklausomybę ir gimtąją kalbą (šios konvencijos 20 straipsnis);

pabrėždamas, kad Europos konvencijos dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso 2 straipsnyje numatyta, kad kiekvieno nesantuokinio vaiko motinystė nustatoma remiantis tik vaiko gimimo faktu;

pastebėdamas, kad Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 4 straipsnio 4 dalies 4 punkte reikalaujama, jog sutikimas įvaikinti nebūtų išgautas prievartos būdu ar siekiant gauti neteisėtą finansinę naudą;

pažymėdamas, kad 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamentas rezoliucijoje „Dėl naujos ES kovos su smurtu prieš moteris politikos programos prioritetų ir metmenų“ (2010/2209(INI) valstybės narės raginamos „pripažinti didelę pakaitinės motinystės, kaip moters kūno ir jos reprodukcinių organų išnaudojimo, problemą“, taip pat pabrėžiama, kad „ir moterims, ir vaikams taikomos tos pačios išnaudojimo formos ir abi šios grupės tarptautinėje reprodukcinėje rinkoje gali būti laikomos prekėmis, todėl, plintant šioms naujoms reprodukcijos rūšims, auga prekybos moterimis ir vaikais bei neteisėto įvaikinimo, kertant nacionalines sienas, mastai“;

pažymėdamas, kad 2015 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje „Dėl metinės ataskaitos dėl žmogaus teisių ir demokratijos pasaulyje 2014 m. ir Europos Sąjungos politikos šioje srityje“ (2015/2229(INI) smerkiama surogatinės motinystės praktika, „kuri žemina moters orumą, nes moters kūnas ir jos reprodukcinės funkcijos paverčiamos preke“; manoma, kad „gestacinė surogatinė motinystė, kurią taikant išnaudojama moterų (ypač besivystančiose šalyse gyvenančių pažeidžiamų moterų) reprodukcinė funkcija, o jų kūnas naudojamas finansinės ir kitokios naudos tikslais, turi būti uždrausta, o šis klausimas skubos tvarka turi būti svarstomas žmogaus teisių priemonėse“;

pastebėdamas, kad 2018 m. Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo prekybos vaikais ir vaikų seksualinio išnaudojimo, įskaitant vaikų prostituciją, vaikų pornografiją ir kitas seksualinio smurto prieš vaikus formas, klausimais parengtoje ataskaitoje (A/73/174) ir teminiame pranešime apie surogaciją (A/HRC/37/60) įspėjama apie piktnaudžiavimą visomis surogacijos formomis;

primindamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnyje įtvirtintą nuostatą, kad šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, ir valstybės konstitucinę pareigą užtikrinti šeimos, motinystės, tėvystės, vaikystės apsaugą;

pabrėždamas, kad savo esme surogacija ir įvaikinimas yra skirtingos praktikos, atspindinčios du iš esmės skirtingus požiūrius į vaiko teises, nes įvaikinimas yra susijęs su konkrečiais jau gimusio vaiko poreikiais, o surogacija yra pagrįsta suaugusiųjų troškimais, nukreiptais į dar negimusį vaiką;

akcentuodamas, kad surogacijos būdu yra sąmoningai nutraukiami jau esami šeiminiai ryšiai, o įvaikinimu yra siekiama sukurti šeimą *de facto* apleistam vaikui, todėl rekomenduodamas

vaikų negalinčioms susilaukti poroms taikyti ne surogacijos, o įsivaikinimo praktiką, kaip labiausiai atitinkančią vaiko interesus;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad surogacijos metodai nulemia situaciją, kai vaiko atžvilgiu yra reiškiamos tėvystės teisės genetiniu, biologiniu ar teisiniu pagrindu, ir tai tarptautinėje ir valstybių praktikoje kuria teisinį chaosą;

matydamas, kad valstybių bandymas teisiškai reguliuoti surogaciją tik paskatino reprodukcinį turizmą ir padidino moterų išnaudojimą bei prekybą vaikais neturtingose šalyse,

smerkia bet kokios formos surogacijos praktiką, nes ją taikant moteris ir vaikas tampa priemonėmis;

tvirtina, kad bet kokios formos surogacija, tiek vadinamoji „altruistinė“, tiek ir komercinė, yra moderni vergovės ir prekybos žmonėmis forma;

atkreipia dėmesį į tai, kad Europos Parlamentas, ne kartą pasmerkęs surogacijos praktiką, niekada neišskyrė jos „altruistinių“ ir „komercinių“ aspektų;

pažymi, kad komercinės surogacijos praktika pažeidžia ne vieną tarptautinės teisės priemonę ir jose įtvirtintą asmens teisę būti apsaugotam nuo tapimo prekybos ar nuosavybės objektu;

pabrėžia, kad nėra jokių teisinių ar etinių priežasčių įteisinti šią moteris ir vaikus žeminančią praktiką;

reiškia susirūpinimą dėl to, kad nelabai turtingų pasaulio šalių pilietės yra naudojamos reprodukcinio turizmo tikslais;

atkreipia dėmesį į tai, kad tokia praktika pasitaiko ir Europoje, todėl pareiškia, kad tik visiškas ir galutinis bet kokios formos surogacijos pasmerkimas yra geriausias būdas panaikinti šią žmogaus teisėms prieštaraujančią ir žmogaus orumą pažeidžiančią praktiką;

ragina Respublikos Prezidentą, Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją:

1) pasmerkti bet kokios formos surogaciją, kaip moterų reprodukcinės funkcijos išnaudojimo praktiką;

2) pasmerkti visų formų reprodukcinį turizmą, ypač vykstantį Europos Tarybos valstybėse narėse;

3) imtis aktyvių veiksmų, kad tarptautiniu lygmeniu, ypač Europos Sąjungos valstybėse narėse, surogacija, kaip prekybos žmonėmis ir moterų išnaudojimo forma, būtų uždrausta;

4) siekti, kad tarptautiniu lygmeniu būtų pripažinta šalių teisė atsisakyti pripažinti teismų sprendimus dėl įvaikinimo ir tėvystės pareiškimus, kai jie yra paremti susitarimais dėl surogacijos;

5) pabrėžti, kad šalys tais atvejais, kai yra reikalaujama pripažinti tėvystę vaikų, patekusių į jų jurisdikciją tarptautinių surogacijos susitarimų pagrindu, turi teisę atsisakyti ją pripažinti ir

taikyti įvaikinimo procedūras pagal Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje nuostatas;

6) raginti šalis nustatyti dideles baudas tarptautinių surogacijos susitarimų dalyviams: tarpininkavimo agentūroms, sveikatos priežiūros įstaigoms, teisininkams ir medicinos darbuotojams;

7) skatinti tarptautiniu lygmeniu Europos Sąjungos valstybes nares socialinės politikos srityje taikyti įsivaikinimo, o ne surogacijos praktiką, kaip labiausiai atitinkančią geriausius vaiko interesus;

siūlo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai:

1) pateikti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos pataisą, kuria būtų nustatyta, kad vaiko įsigijimas surogacijos būdu pripažįstamas prekybos vaikais forma, arba prašymą peržiūrėti Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, įtraukiant į ją įsipareigojimą imtis visų priemonių, įskaitant teisines, kad būtų uždrausta bet kokios formos surogacija;

2) pateikti rašytinį paklausimą Europos Tarybos Ministrų Komitetui dėl valstybių narių įsipareigojimų pagal Europos konvenciją dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso vykdymo.

Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

REZOLIUCIJA
DĖL VISŲ FORMŲ SUROGACIJOS PASMERKIMO

2020 m. birželio 25 d. Nr. XIII-3160
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

remdamasis Jungtinių Tautų Organizacijos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 1 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis, ir būdamas tuo įsitikinęs;

atsižvelgdamas į tai, kad Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 35 straipsnyje raginama užkirsti kelią vaikų grobimui, prekybai arba jų kontrabandai, nesvarbu, kokiems tikslams ir kokia forma;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad Jungtinių Tautų konvencijos dėl vergovės 1 straipsnyje vergovė apibrėžta kaip asmens padėtis arba būsena, kai jo atžvilgiu taikomos visos ar dalinės nuosavybės teisės;

pabrėždamas, kad Konvencijos dėl žmogaus teisių ir orumo apsaugos biologijos ir medicinos taikymo srityje (Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencija) 21 straipsnyje nurodyta, kad žmogaus kūnas neturi būti finansinės naudos šaltinis;

atsižvelgdamas į šiuos iš tarptautinių sutarčių kylančius įsipareigojimus:

– įsipareigojimą pagal Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims 6 straipsnį imtis visų reikiamų priemonių, įskaitant teisines, kad būtų nutraukta visų rūšių prekyba moterimis;

– įsipareigojimą pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją užtikrinti vaiko teisę žinoti savo biologinius tėvus ir būti jų globojamam (šios konvencijos 7 straipsnis), teisę į tapatybę, apimančią ir teisę išlaikyti biologinės šeimos ryšius (šios konvencijos 8 straipsnis), vaiko, kuris išskiriamas su vienu ar abiem tėvais, teisę nuolat su jais bendrauti (šios konvencijos 9 straipsnis) bei teisę į šeimos susijungimą (šios konvencijos 10 straipsnis);

atkreipdamas dėmesį į tai, kad Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje raginama svarstant vaiko priežiūros pakeitimo atvejus atsižvelgti į vaiko auklėjimo paveldimumą, jo etninę kilmę, religinę, kultūrinę priklausomybę ir gimtąją kalbą (šios konvencijos 20 straipsnis);

pabrėždamas, kad Europos konvencijos dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso 2 straipsnyje numatyta, kad kiekvieno nesantuokinio vaiko motinystė nustatoma remiantis tik vaiko gimimo faktu;

pastebėdamas, kad Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 4 straipsnio 4 dalies 4 punkte reikalaujama, jog sutikimas įvaikinti nebūtų išgautas prievartos būdu ar siekiant gauti neteisėtą finansinę naudą;

pažymėdamas, kad 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamentas rezoliucijoje „Dėl naujos ES kovos su smurtu prieš moteris politikos programos prioritetų ir metmenų“ (2010/2209(INI) valstybės narės raginamos „pripažinti didelę pakaitinės motinystės, kaip moters kūno ir jos reprodukcinių organų išnaudojimo, problemą“, taip pat pabrėžiama, kad „ir moterims, ir vaikams taikomos tos pačios išnaudojimo formos ir abi šios grupės tarptautinėje reprodukcinėje rinkoje gali būti laikomos prekėmis, todėl, plintant šioms naujoms reprodukcijos rūšims, auga prekybos moterimis ir vaikais bei neteisėto įvaikinimo, kertant nacionalines sienas, mastai“;

pažymėdamas, kad 2015 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje „Dėl metinės ataskaitos dėl žmogaus teisių ir demokratijos pasaulyje 2014 m. ir Europos Sąjungos politikos šioje srityje“ (2015/2229(INI) smerkiama surogatinės motinystės praktika, „kuri žemina moters orumą, nes moters kūnas ir jos reprodukcinės funkcijos paverčiamos preke“; manoma, kad „gestacinė surogatinė motinystė, kurią taikant išnaudojama moterų (ypač besivystančiose šalyse gyvenančių pažeidžiamų moterų) reprodukcinė funkcija, o jų kūnas naudojamas finansinės ir kitokios naudos tikslais, turi būti uždrausta, o šis klausimas skubos tvarka turi būti svarstomas žmogaus teisių priemonėse“;

pastebėdamas, kad 2018 m. Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo prekybos vaikais ir vaikų seksualinio išnaudojimo, įskaitant vaikų prostituciją, vaikų pornografiją ir kitas seksualinio smurto prieš vaikus formas, klausimais parengtoje ataskaitoje (A/73/174) ir teminiame pranešime apie surogaciją (A/HRC/37/60) įspėjama apie piktnaudžiavimą visomis surogacijos formomis;

primindamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnyje įtvirtintą nuostatą, kad šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, ir valstybės konstitucinę pareigą užtikrinti šeimos, motinystės, tėvystės, vaikystės apsaugą;

pabrėždamas, kad savo esme surogacija ir įvaikinimas yra skirtingos praktikos, atspindinčios du iš esmės skirtingus požiūrius į vaiko teises, nes įvaikinimas yra susijęs su konkrečiais jau gimusio vaiko poreikiais, o surogacija yra pagrįsta suaugusiųjų troškimais, nukreiptais į dar negimusį vaiką;

akcentuodamas, kad surogacijos būdu yra sąmoningai nutraukiami jau esami šeiminiai ryšiai, o įvaikinimu yra siekiama sukurti šeimą *de facto* apleistam vaikui, todėl

rekomenduodamas vaikų negalinčioms susilaukti poroms taikyti ne surogacijos, o įsivaikinimo praktiką, kaip labiausiai atitinkančią vaiko interesus;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad surogacijos metodai nulemia situaciją, kai vaiko atžvilgiu yra reiškiamos tėvystės teisės genetiniu, biologiniu ar teisiniu pagrindu, ir tai tarptautinėje ir valstybių praktikoje kuria teisinį chaosą;

matydamas, kad valstybių bandymas teisiškai reguliuoti surogaciją tik paskatino reprodukcinį turizmą ir padidino moterų išnaudojimą bei prekybą vaikais neturtingose šalyse,

smerkia bet kokios formos surogacijos praktiką, nes ją taikant moteris ir vaikas tampa priemonėmis;

tvirtina, kad bet kokios formos surogacija, tiek vadinamoji „altruistinė“, tiek ir komercinė, yra moderni vergovės ir prekybos žmonėmis forma;

atkreipia dėmesį į tai, kad Europos Parlamentas, ne kartą pasmerkęs surogacijos praktiką, niekada neišskyrė jos „altruistinių“ ir „komercinių“ aspektų;

pažymi, kad komercinės surogacijos praktika pažeidžia ne vieną tarptautinės teisės priemonę ir jose įtvirtintą asmens teisę būti apsaugotam nuo tapimo prekybos ar nuosavybės objektu;

pabrėžia, kad nėra jokių teisinių ar etinių priežasčių įteisinti šią moteris ir vaikus žeminančią praktiką;

reiškia susirūpinimą dėl to, kad nelabai turtingų pasaulio šalių pilietės yra naudojamos reprodukcinio turizmo tikslais;

atkreipia dėmesį į tai, kad tokia praktika pasitaiko ir Europoje, todėl pareiškia, kad tik visiškas ir galutinis bet kokios formos surogacijos pasmerkimas yra geriausias būdas panaikinti šią žmogaus teisėms prieštaraujančią ir žmogaus orumą pažeidžiančią praktiką;

ragina Respublikos Prezidentą, Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją:

1) pasmerkti bet kokios formos surogaciją, kaip moterų reprodukcinės funkcijos išnaudojimo praktiką;

2) pasmerkti visų formų reprodukcinį turizmą, ypač vykstantį Europos Tarybos valstybėse narėse;

3) imtis aktyvių veiksmų, kad tarptautiniu lygmeniu, ypač Europos Sąjungos valstybėse narėse, surogacija, kaip prekybos žmonėmis ir moterų išnaudojimo forma, būtų uždrausta;

4) siekti, kad tarptautiniu lygmeniu būtų pripažinta šalių teisė atsisakyti pripažinti teismų sprendimus dėl įvaikinimo ir tėvystės pareiškimus, kai jie yra paremti susitarimais dėl surogacijos;

5) pabrėžti, kad šalys tais atvejais, kai yra reikalaujama pripažinti tėvystę vaikų, patekusių į jų jurisdikciją tarptautinių surogacijos susitarimų pagrindu, turi teisę atsisakyti ją pripažinti ir taikyti įvaikinimo procedūras pagal Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje nuostatas;

6) raginti šalis nustatyti dideles baudas tarptautinių surogacijos susitarimų dalyviams: tarpininkavimo agentūroms, sveikatos priežiūros įstaigoms, teisininkams ir medicinos darbuotojams;

7) skatinti tarptautiniu lygmeniu Europos Sąjungos valstybes nares socialinės politikos srityje taikyti įsivaikinimo, o ne surogacijos praktiką, kaip labiausiai atitinkančią geriausius vaiko interesus;

siūlo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai:

1) pateikti Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos pataisą, kuria būtų nustatyta, kad vaiko įsigijimas surogacijos būdu pripažįstamas prekybos vaikais forma, arba prašymą peržiūrėti Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, įtraukiant į ją įsipareigojimą imtis visų priemonių, įskaitant teisines, kad būtų uždrausta bet kokios formos surogacija;

2) pateikti rašytinį paklausimą Europos Tarybos Ministrų Komitetui dėl valstybių narių įsipareigojimų pagal Europos konvenciją dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso vykdymo.

Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija 188605295, Gedimino pr. 53 1 K-02, 01109 Vilniaus m.
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl visų formų surogacijos pasmerkimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-06-25 Nr. XIII-3160
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Kopijos tikrumo patvirtinimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Rita Koncijalovienė, Vyriausioji specialistė, Dokumentų departamentas
Sertifikatas išduotas	RITA KONCIJALOVIENĖ, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-06-30 09:07:34
Parašo formatas	XAdES-X-L
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-06-30 09:07:54
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-27 - 2021-11-26
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	eSeimas. Teisės aktų informacinė sistema (TAIS), versija 1.2.67
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Metadata entry "Index of the case (volume) the document is assigned to" must be specified Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-07-02)
Paieškos nuoroda	https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=d531a511ba9711ea9a12d0dada3ca61b
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-07-02 01:26:05 TAIS